

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра гігієни та екології №1.
Навчальний рік 2024-2025.

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«Гігієна та екологія»
(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент нормативний

Форма здобуття освіти очна
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 221 «Стоматологія»
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) «Стоматологія»

Другого (магістерського) рівня вищої освіти
Курс III

Силабус освітнього компоненту
розглянуто на засіданні кафедри
гігієни та екології №1

Протокол від
28 червня 2022 року №13

Завідувач кафедри

(підпис)

Коробчанський В.О.
(ініціали, прізвище)

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем громадського
здоров'я

Протокол від
30 червня 2022 року №10

Голова

(підпис)

Огнєв В.А.
(ініціали, прізвище)

Інформація про викладачів

Розробники силабусу:

д.м.н., проф. Коробчанський В.О.,

к.м.н., доц. Олійник Ю.О.

Дані про викладачів, що викладають дисципліну

Коробчанський Володимир Олексійович, професор, доктор медичних наук

Професійні інтереси: Гігієна та екологія, психогігієна, Public health

Контактний телефон (057) 705-15-74

Корпоративна пошта викладача kaf.4med.hihienu2@knmu.edu.ua

Консультації понеділок 15.30-17.00

Локація НДІ гігієни праці та професійних захворювань, приміщення кафедри гігієни та екології №1

Олійник Юлія Олександрівна, кандидат медичних наук, доцент

Професійні інтереси: Гігієна та екологія, психогігієна, вплив факторів оточуючого середовища на здоров'я людини

Контактний телефон (057) 705-15-74

Корпоративна пошта викладача kaf.4med.hihienu2@knmu.edu.ua

Консультації Згідно з розкладом за попередньою домовленістю

Локація НДІ гігієни праці та професійних захворювань, приміщення кафедри гігієни та екології №1

Косілова Ольга Юріївна кандидат медичних наук, доцент

Професійні інтереси: Гігієна та екологія, психогігієна, вплив факторів оточуючого середовища на здоров'я людини

Контактний телефон (057) 705-15-74

Корпоративна пошта викладача kaf.4med.hihienu2@knmu.edu.ua

Консультації Згідно з розкладом за попередньою домовленістю

Локація НДІ гігієни праці та професійних захворювань, приміщення кафедри гігієни та екології №1

Богачова Ольга Сергіївна, кандидат медичних наук, доцент

Професійні інтереси: Гігієна та екологія, , вплив факторів оточуючого середовища на здоров'я людини

Контактний телефон (057) 705-15-74

Корпоративна пошта викладача kaf.4med.hihienu2@knmu.edu.ua

Консультації Згідно з розкладом за попередньою домовленістю

Локація НДІ гігієни праці та професійних захворювань, приміщення кафедри гігієни та екології №1

Мокрякова Марина Іванівна, асистент

Професійні інтереси: Гігієна та екологія

Контактний телефон (057) 705-15-74

Корпоративна пошта викладача kaf.4med.hihienu2@knmu.edu.ua

Консультації Згідно з розкладом за попередньою домовленістю

Локація НДІ гігієни праці та професійних захворювань, приміщення кафедри гігієни та екології №1

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Гігієна та екологія» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Стоматологія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 221 «Стоматологія».

Опис дисципліни: Гігієна - наука про здоров'я, про створення умов, сприятливих для збереження людиною здоров'я, про правильну організацію праці і відпочинку, про попередження хвороб. Її метою є вивчення впливу умов життя і праці на здоров'я людей, попередження захворювань, забезпечення оптимальних умов існування людини, збереження його здоров'я і довголіття. Гігієна є основою профілактики захворювань.

Професійна підготовка лікарів за спеціальністю 221 «Стоматологія» не може бути якісною і ефективною без глибокого вивчення профілактичних дисциплін – гігієни, санітарії, екології. Специфічність і поширеність цього роду медичних послуг, їх диференціація за віком (діти, дорослі) та місцем проживання (місто, село), вузькою спеціалізацією (стоматолог-терапевт, стоматолог-хірург, стоматолог-ортопед, стоматолог-ортодонт, пародонтолог тощо) обумовлюють необхідність створення відповідних технічних, технологічних, а також гігієнічних умов для її здійснення.

Поширення стоматологічних послуг на бюджетній та приватній основі потребує ознайомлення майбутніх лікарів-стоматологів, а також лікарів, які планують займатися приватною практикою, з санітарно-технічними та санітарно-гігієнічними вимогами до стоматологічних кабінетів різного профілю, засобами профілактики внутрішньолікарняних інфекцій та запобігання несприятливому впливу шкідливих професійних чинників на здоров'я стоматологів.

Тому, підготовка на сучасному рівні лікаря-стоматолога потребує оволодіння фундаментальними знаннями в галузі гігієни та екології, з урахуванням елементів біоетики та нооетики у практичній діяльності.

Предмет навчальної дисципліни є вивчення впливу факторів навколишнього середовища на людину, розвиток і стан здоров'я дітей і підлітків, оцінка факторів ризику для здоров'я та обґрунтування заходів, спрямованих на попередження захворювань, забезпечення оптимальних умов існування, зміцнення здоров'я і подовження життя людини.

Пререквізити. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння базових дисциплін з біоорганічної та біологічної хімії, фізіології, патологічної фізіології, внутрішньої медицини та ін.

Постреквізити. Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні фахових дисциплін.

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE

<http://31.128.79.157:8083/course/view.php?id=2901>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни «Гігієна та екологія» є вивчення теоретичних основ профілактичної медицини, зокрема гігієни та екології, як наук, які є базисом профілактичної

складової професійного світогляду фахівця напряму підготовки кваліфікації професійної «Лікар-стоматолог», освітньої кваліфікації «Магістр медицини», опанування студентами необхідних знань, умінь, дій, цільових завдань, навичок, які відповідають кінцевим цілям вивчення навчальної дисципліни відповідно до Стандарту вищої освіти України.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Гігієна та екологія» є закладення теоретичних основ гігієни та екології, як науки (термінологія, закони, методи, принципи гігієнічного нормування, нормативно-методичне забезпечення, застосування профілактичних заходів) та відпрацювання практичних навичок щодо: профілактики захворювань інфекційного та неінфекційного походження у відповідності до основ чинного законодавства України; проведення запобіжного та поточного санітарного нагляду; опанування лабораторних методів дослідження (органолептичні, фізичні, хімічні, біологічні, бактеріологічні методи); використання сприятливих оздоровчих факторів навколишнього середовища для зміцнення здоров'я людини, загартування організму, тощо.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами компетентностей:

інтегральні: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність застосовувати знання у практичній діяльності; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватися англійською мовою; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність бути критичним і самокритичним; здатність працювати в команді; прагнення до збереження навколишнього середовища; здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові, предметні): здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на

стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції; здатність до планування і проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **програмних результатів навчання:** здобуття особою загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді; знання психофізіологічних особливостей людини, здоров'я людини, підтримки здоров'я, профілактики захворювань, лікування людини, здоров'я населення; застосування знань та розуміння; здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій; збір інформації про пацієнта; оцінювання результатів опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень; діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстренної медичної допомоги; проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів; планування профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб; проведення лікувально-евакуаційних заходів; оцінювання впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення; ведення медичної документації, обробка державної, соціальної та медичної інформації Формування суджень; здатність здійснювати оцінку санітарно-гігієнічного стану навколишнього середовища з метою визначення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів; здатність застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі; сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **соціальний навичок (Soft skills)**

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Навички міжособистісної взаємодії.

Здатність працювати в команді.

Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Здатність планувати та управляти часом.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Напрямок підготовки 22 «Охорона здоров'я» (шифр і назва)	Нормативна	
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність: 221 «стоматологія» (шифр і назва)	Рік підготовки:	
		3-й	
		Семестр	
		5-й	
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 40 самостійної роботи студента - 50	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «магістр»	Лекції	
		10 год.	
		Практичні, семінарські	
		30 год.	
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		50 год.	год.
Індивідуальні завдання:			
год.			
Вид контролю:			
диференційований залік			

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Гігієна та екологія як галузь медичної науки та охорони здоров'я, її мета, задачі, зміст. Профілактична спрямованість сучасної медицини, види профілактики. Сонячна радіація, її гігієнічне значення. Гігієнічне значення клімату і погоди.	2	Онлайн-лекція в синхронному форматі
2	Вода та здоров'я. Ендемічне та епідеміологічне значення води. Гігієнічні вимоги до якості питної води.	2	Онлайн-лекція в синхронному форматі
3	Харчування та здоров'я. Функції їжі та види харчування. Рациональне харчування його принципи та значення для профілактики стоматологічних захворювань. Лікувально-профілактичне та дієтичне харчування. Захворювання, пов'язані з нераціональним харчуванням та вживанням	2	Онлайн-лекція в синхронному форматі

	недоброякісних продуктів, їх профілактика.		
4	Праця та здоров'я. Основи фізіології праці. Професійні захворювання та їх профілактика. Гігієна праці лікарів-стоматологів.	2	Онлайн-лекція в синхронному форматі
5	Гігієна надзвичайних ситуацій. Основи організації санітарно-гігієнічних заходів при надзвичайних ситуаціях. Гігієна польового розміщення потерпілого населення та цивільних формувань та умови їх праці при ліквідації наслідків катастроф. Організація і проведення санітарного нагляду за харчуванням і водопостачанням цивільних формувань і потерпілого населення в польових умовах при надзвичайних ситуаціях. Санітарна експертиза харчових продуктів і води.	2	Онлайн-лекція в синхронному форматі
	Всього годин	10	

2.2.2 Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1				
2				
	Всього годин			

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Вступне заняття. Місце і значення гігієни в системі медичних наук та практичній діяльності лікаря. Методи гігієнічних досліджень. Методика оцінювання чистоти повітря.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, імітаційна гра, кейс-метод	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
2	Методи визначення інтенсивності та профілактичної дози ультрафіолетової радіації. Методика використання ультрафіолетового випромінювання для санації повітря в окремих кабінетах стоматологічних закладів, для знезараження стоматологічного	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь

	інструментарію та при використанні фотополімерних ламп. Методика визначення і гігієнічна оцінка природного та штучного освітлення приміщень.			
3	Мікроклімат і його гігієнічне значення. Методика визначення та гігієнічна оцінки температури, вологості, швидкості руху повітря та радіаційної температури. Фактори, що його формують.	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
4	Методика гігієнічної оцінки питної води за органолептичними та фізичними властивостями, сольовим складом. Методика гігієнічної оцінки питної води за вмістом фтору. Профілактика флюорозу та карієсу.	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
5	Методика гігієнічної оцінки питної води при централізованому та децентралізованому водопостачанні за результатами лабораторного аналізу	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне);
6	Методика визначення, оцінки харчового статусу людини та адекватності харчування по меню-розкладці.	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
7	Методика вивчення та оцінка харчового статусу людини і медичного контролю за забезпеченням організму вітамінами.	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
8	Методика розслідування випадків харчових отруєнь.	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
9	Методи дослідження та оцінка здоров'я дітей та підлітків під впливом факторів навколишнього середовища.	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
10	Гігієнічні вимоги до розміщення, обладнання, утримання та експлуатації окремих структурних підрозділів стоматологічних закладів. Гігієнічні основи організації санітарно-протиепідемічного режиму в стоматологічних лікувально-профілактичних закладах.	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
11	Гігієнічна оцінка перебування хворих в лікарняно-профілактичних закладах. Гігієна праці медичних працівників лікувально-профілактичних закладів, в тому числі стоматологічних.	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь

12	Методика контролю протирадіаційного захисту персоналу і радіаційної безпеки пацієнтів при застосуванні радіонуклідів та інших джерел іонізуючих випромінювань в лікувальних закладах, зокрема, в рентгенологічному відділенні (кабінеті) стоматологічної поліклініки.	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
13	Основи організації та проведення санітарного нагляду і медичного контролю за розміщенням особового складу Збройних Сил України, інших військових і цивільних формувань та населення при надзвичайних ситуаціях мирного часу та на воєнний час. Гігієна польового розміщення військ та населення.	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
14	Основи організації та проведення санітарного нагляду і медичного контролю за водопостачанням та харчуванням особового складу Збройних Сил України, інших військових і цивільних формувань та населення у польових умовах при надзвичайних ситуаціях. Підсумковий тестовий контроль.	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
15	Диференційований залік	2	-«-	усне опитування
	Всього	30		

2.2.4. Лабораторні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1				
	Всього годин			

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Методика використання ультрафіолетового Випромінювання для санації повітря в Окремих кабінетах стоматологічних закладів, для знезараження стоматологічного інструментарію та при використанні фотополімерних ламп	4		творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати
2	Методика гігієнічної оцінки клімато-Погодних умов та їх вплив на здоров'я	4		-«-

	людини. Санітарна охорона та біобезпека атмосферного повітря			
3	Ендемічний зуб як гігієнічна проблема, його етіологія, профілактика (продукти моря, йодована сіль)	4		--<<
4	Аліментарна профілактика основних стоматологічних захворювань.	4		--<<
5	Гігієнічні проблеми харчування в умовах забрудненого навколишнього середовища та шкідливих виробництв	4		--<<
6	Особливості комбінованої, комплексної та поєднаної дії шкідливих речовин на організм лікаря-стоматолога, зубного техника. Методика розслідування випадків професійних захворювань та отруєнь в роботі лікаря-стоматолога	4		--<<
7	Гігієнічні основи організації санітарно-протиепідемічного режиму в стоматологічних лікувальнопрофілактичних закладах	4		--<<
8	Профілактика синдрому емоційного вигорання у лікарів	4		--<<
	Підготовка до практичних занять – теоретична та опрацювання практичних навичок	18		
	Всього	50		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

Після завершення вивчення дисципліни відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють магістру відповідну оцінку за шкалами (див. таблицю) у залікову книжку та заповнюють відомості успішності студентів з дисципліни за формою

4- бальна шкала	200- бальна шкала	4- бальна шкала	200- бальна шкала	4- бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22- 4,23	169	3.45- 3,46	138
4.97- 4,99	199	4.19- 4,21	168	3.42- 3,44	137
4.95- 4,96	198	4.17- 4,18	167	3.4- 3,41	136
4.92- 4,93	197	4.14- 4,15	166	3.37- 3,38	135

4,94		4,16		3,39	
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		

4,27- 4,29	171	3,5- 3,51	140
4,24- 4,26	170	3,47- 3,49	139

**Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою,
чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS**

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Диференційований залік проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з дисципліни. Допуск до ДЗ визначається у балах ПНД, а саме: min – 70, max – 120 балів. Безпосередньо ДЗ оцінюється від – 50 до – 80 балів. Оцінка з дисципліни є сума балів за ПНД та ДЗ у балах від min – 120 до max – 200 і відповідає національній шкалі та шкалі ECTS.

Диференційований залік з дисципліни або її частини – це процес, протягом якого перевіряються отримані за курс (семестр): рівень теоретичних знань; - розвиток творчого мислення; навички самостійної роботи; компетенції – вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

3.2. Питання до заліку:

1. Гігієна як наука, її місце в роботі лікарів. Мета, завдання та методи досліджень.
2. Екологія та гігієна навколишнього середовища: мета, завдання, методи досліджень, основні напрямки, роль у збереженні здоров'я та профілактиці захворювань. Екологічна ситуація в Україні.
3. Сонячна радіація та її гігієнічне значення.
4. Ультрафіолетова радіація: гігієнічне значення, фізична характеристика та механізм біологічної дії.
5. Порушення здоров'я та захворювання, пов'язані з дефіцитом ультрафіолетової радіації. Використання ультрафіолетової радіації для профілактики захворювань.
6. Освітлення та здоров'я. Гігієнічні вимоги до освітлення.
7. Світловий режим приміщень та його гігієнічне значення.
8. Види і системи штучного освітлення приміщень. Принципи нормування.
9. Гігієнічна характеристика мікроклімату. Зрушення у стані здоров'я та захворювання, що зумовлені впливом метеорологічних факторів. Заходи щодо профілактики.
10. Мікроклімат приміщень та його гігієнічне значення. Класифікація мікроклімату. Гігієнічні основи оцінки мікроклімату приміщень.
11. Клімат та здоров'я населення (визначення, класифікація, кліматоформуючі фактори, їх гігієнічна характеристика). Акліматизація.

12. Вода як фактор навколишнього середовища її фізіологічне, гігієнічне та епідеміологічне значення.
13. Класифікація природних джерел водопостачання та їх порівняльна характеристика.
14. Водопостачання та здоров'я населення. Характеристика систем водопостачання, гігієнічні вимоги до питної води, Державний стандарт на питну воду. Заходи з санітарної охорони водоймищ.
15. Гігієнічні вимоги до улаштування шахтних криниць та основні етапи їх санації. Загальна схема санітарного обстеження джерел місцевого водопостачання.
16. Епідеміологічне значення води. Показники органічного забруднення води.
17. Ендемічні захворювання, пов'язані з надлишковим та недостатнім вмістом фтору в питній воді. Нормування фтору у питній воді, профілактика.
18. Ендемічні захворювання, пов'язані з якістью питної води. Профілактика.
19. Інфекційні захворювання, пов'язані з водою. Профілактика.
20. Види лужності води. Фізіологічні гігієнічні значення загальної лужності питної води, гігієнічне нормування.
21. Показники епідемічної безпеки знезараження питної води. Принцип визначення повноти знезараження питної води.
22. Значення харчування для здоров'я людини. Трофогігієна та її основні задачі.
23. Гігієнічні вимоги до раціонального харчування. Закони кількісної та якісної повноцінності харчування.
24. Поняття збалансованості харчування.
25. Гігієнічні принципи раціонального, превентивного, лікувально-дієтичного та лікувально-профілактичного харчування. Фізіологічні норми потреби в основних харчових речовинах та енергії різних груп населення.
26. Фізіологічно-гігієнічне значення білків у харчуванні людини. Захворювання, зумовлені дефіцитом та надлишком білків, та їх профілактика. Поняття про білково-енергетичну недостатність.
27. Фізіологічно-гігієнічне значення жирів у харчуванні людини. Захворювання, зумовлені дефіцитом та надлишком жирів, та їх профілактика.
28. Фізіологічно-гігієнічне значення вуглеводів у харчуванні людини. Захворювання, зумовлені дефіцитом та надлишком вуглеводів, та їх профілактика.
29. Фізіологічно-гігієнічне значення вітамінів у харчуванні людини. Захворювання, зумовлені дефіцитом та надлишком вітамінів, та їх профілактика.
30. Гігієнічне значення макро- та мікроелементів у харчуванні людини. Захворювання, що зумовлені дефіцитом та надлишком мікроелементів. Поняття про біогеохімічні провінції. Профілактика біогеохімічних ендемій.
31. Аліментарні та аліментарно-обумовлені захворювання та їх профілактика.
32. Харчові отруєння, їх класифікація та профілактика.
33. Харчові отруєння бактеріальної природи. Заходи щодо профілактики.
34. Харчові токсикоінфекції: визначення поняття, основні збудники, патологія, профілактика.
35. Харчові бактеріальні токсикози: визначення поняття, класифікація, профілактика.
36. Мікотоксикози: визначення поняття, класифікація, профілактика.
37. Харчові отруєння немікробної природи. Заходи щодо профілактики.
38. Харчові отруєння грибами (класифікація, етіологія, патогенез, клініка та профілактика).
39. Гігієнічні вимоги до характеру та умов праці, методи їх гігієнічної оптимізації.

40. Закономірності росту і розвитку дітей та підлітків. Методи визначення фізичного розвитку.
41. Фізичний розвиток як один з найважливіших критеріїв оцінки стану здоров'я. Методи оцінки фізичного розвитку.
42. Принципи комплексної оцінки стану здоров'я дітей та підлітків. Групи здоров'я.
43. Гігієнічні основи організації занять фізичною культурою і спортом дітей та підлітків. Медичний контроль за фізичним вихованням учнів. Групи фізичного виховання. Гігієнічні вимоги до спортивного залу.
44. Особиста гігієна, її зміст, значення в збереженні, зміцненні здоров'я та профілактиці захворювань. Загартування. Принципи, методи, фактори загартування.
45. Загальні гігієнічні вимоги до розміщення лікарняних закладів в населеному пункті. Гігієнічна оцінка ситуаційного плану.
46. Гігієнічні принципи лікарняного будівництва. Гігієнічні вимоги до земельної ділянки. Гігієнічна оцінка генерального плану лікарні, функціональне зонування.
47. Гігієнічна характеристика різних систем будівництва лікарень.
48. Гігієнічні вимоги до палатного відділення, секції.
49. Гігієнічні вимоги до лікарняної палати. Гігієнічне нормування мікроклімату, освітлення, чистоти повітря.
50. Гігієнічні вимоги до облаштування, обладнання та експлуатації приймального відділення лікарні. Особливості організації прийому хворих до інфекційних відділень лікарень.
51. Гігієнічні вимоги до облаштування, обладнання та експлуатації хірургічного відділення лікарні.
52. Гігієна праці лікарів різного фаху. Професійні шкідливості. Особливості праці хірургів.
53. Гігієнічні вимоги до облаштування, обладнання та експлуатації рентгенологічного відділення лікарні.
54. Гігієна праці лікарів-рентгенологів.
55. Гігієнічний режим лікувально-профілактичних закладів, його значення. Профілактика внутрішньо-лікарняних (госпітальних) інфекцій.

3.3. Контрольні питання до самостійної роботи

1. Профілактичний напрям, як провідний принцип охорони здоров'я населення. Профілактика суспільна та особиста, первинна, вторинна та третинна.
2. Гігієна як наукова дисципліна, її мета, завдання, зміст.
3. Методи гігієнічних досліджень, їх класифікація, характеристика.
4. Методи вивчення впливу навколишнього середовища на організм і здоров'я людини (експериментальні фізіологічні, біохімічні, гістологічні, гістохімічні, гематологічні, токсикологічні, методи натурного спостереження, клінічні).
5. Відмінні особливості нормування природних факторів навколишнього середовища та антропогенних (техногенних) шкідливих чинників.
6. Фізіолого-гігієнічне значення окремих частин УФ радіації.
7. Штучні джерела УФ радіації та галузі їх застосування.
8. Біологічна доза УФ радіації, її гігієнічне значення.
9. Методика визначення еритемної дози УФ випромінювання.
10. Методика визначення та гігієнічна оцінка природного та штучного освітлення приміщень.
11. Атмосферний тиск, як фактор зовнішнього середовища. Фізіологічна дія

- атмосферного тиску на організм дитини. Метеотропні реакції.
12. Дія на організм зниженого атмосферного тиску. Висотна та гірська хвороба.
 13. Температура повітря, як фактор зовнішнього середовища. Гігієнічна характеристика температурних зон.
 14. Вологість повітря як фактор зовнішнього середовища. Види вологості.
 15. Фізіолого-гігієнічне значення швидкості та напрямку руху повітря, вплив швидкості руху повітря на теплообмін організму.
 16. Різновиди мікроклімату приміщень. Види впливу мікроклімату.
 17. Методика визначення температури повітря приміщення. Норми температури для житлових, лікарняних, навчальних приміщень.
 18. Охолоджуючий мікроклімат та його вплив на організм. Метеорологічні умови, які приводять до охолодження.
 19. Перегрівуючий мікроклімат та його вплив на організм дитини. Умови, які приводять до перегрівання. Фізіологічні та патологічні прояви, які виникають при гострому та хронічному перегріванні. Профілактика перегрівання.
 20. Вода як фактор навколишнього середовища, її гігієнічне значення. 21. Загальні гігієнічні вимоги до якості питної води, її органолептичних властивостей, хімічного складу, епідемічної безпеки.
 22. Вода як етіологічний фактор захворювань неінфекційної природи. Поняття про біогеохімічні провінції.
 23. Епідеміологічне значення води. Роль води і умов водопостачання у розповсюдженні інфекційних захворювань.
 24. Джерела водопостачання, їх порівняльна гігієнічна характеристика.
 25. Захворювання неінфекційного походження, обумовлені вживанням недоброякісної води та засоби їх профілактики.
 26. Проблема макро- і мікроелементозів водного походження. Гігієнічне значення жорсткості води. Ендемічний флюороз та його профілактика.
 27. Ендемічний карієс. Фторопроділактика карієсу зубів та її значення в практиці централізованого водопостачання.
 28. Статеві, вікові групи дітей та підлітків щодо нормування їх потреб харчування.
 29. Харчові продукти, їх класифікація, гігієнічна характеристика.
 30. Харчові отруєння, їх визначення та класифікація.
 31. Гігієнічні принципи лікарняного будівництва та створення оптимальних умов для перебування хворих і роботи медичного персоналу. Санітарна експертиза проектів будівництва лікувально-профілактичних закладів.

3.4. Індивідуальні завдання (затверджений на засіданні кафедри перелік з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні):

3.6. Правила оскарження оцінки

Апеляція магістра щодо оцінки (кількості балів), отриманої на диференційованому заліку у ХНМУ, повинна подаватись особисто не пізніше наступного робочого дня після оголошення оцінки. Апеляція розглядається не пізніше наступного дня після її подання у присутності магістра.

Додаткове опитування магістра при розгляді апеляцій не допускається. Порядок подання і розгляду апеляції повинен бути оприлюднений та доведений до відома магістра не пізніше ніж 7 днів до початку іспитів.

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Вимоги дисципліни. Очікується, що магістри відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри)

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у магістрів виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надає на першому практичному занятті.

Під час лекційного заняття ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально. Активна участь під час обговорення в аудиторії, магістри мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від магістрів очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Відвідування занять та поведінка. Магістрам важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Використання електронних гаджетів. Використання електронних гаджетів є основним і потужним інформаційним джерелом до вивчення курсу, адаптивним до сучасних вимог і сприяє входженню в сучасний європейський освітній простір. Гаджети забезпечують постійний зворотній зв'язок: «викладач-магістр», «магістр-магістр», «магістр-група магістрів».

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Організація інклюзивного навчання в закладах вищої освіти здійснюється згідно з наказом ХНМУ № 203 від 22.06.2018 «Про затвердження порядку супроводу (надання допомоги) осіб з обмеженими фізичними можливостями, громадян похилого віку, інших маломобільних груп населення під час перебування на території (в приміщеннях) ХНМУ.

Рекомендації щодо успішного складання дисципліни. Активність здобувачів вищої освіти під час практичного заняття, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи згідно з навчальним планом.

Заохочення та стягнення. Додаткові бали за участь в наукових конференціях, проведення наукових досліджень, публікації статей та тез, виконання додаткових завдань тощо.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Науково-педагогічні працівники кафедри дотримуються етичних принципів академічної доброчинності, а саме посилаються на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримуються норм законодавства про авторське право; надають достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Викладачі кафедри гігієни та екології №1 не порушують академічну доброчинність (не займаються академічним плагіатом, фабрикацією, обманом, хабарництвом).

Кафедра гігієни та екології № 1 підтримує **нульову толерантність** до плагіату. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гігієна та екологія: підручник [В.Г. Бардов, С.Т. Омельчук, Н.В. Мережкіна та ін.] за ред. В.Г. Бардова. Вінниця. Нова книга. 2020. 472 с.
2. Гігієна та екологія: Підручник [за редакцією В.Г. Бардова]. Вінниця: Нова Книга, 2006. 720 с.
3. Основи екології: / В.Г. Бардов, В.І. Федоренко, Е.М. Білецька [та ін.] Вінниця: Нова Книга, 2013. 424 с.
4. Гігієна харчування з основами нутриціології [за ред. проф. В.І. Ципріяна] К.: Медицина, 2007. 544 с.
5. Фізико-хімічні основи процесів очищення води: підручник / М.Д. Гомеля, Т.О. Шаблій, Я.В. Радовенчик. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 256 с.
6. Введення в профілактичну медицину. Методологічні та історичні аспекти / В.В. Бабієнко, А.М. Гринзовський, Ю.М. Ворохта Навчальний посібник. К.: Видавничий дім «Слово», 2012. 232 с.
7. Становлення і розвиток гігієнічної науки в Україні: шлях крізь епохи і соціальні потрясіння (друга половина ХІХ – 20-ті р.р. ХХ століття): монографія / Коцур Н.І. Корсунь-Шевченковський, 2011. 726 с.
8. Коммунальная гигиена / Под ред. акад. Е.И. Гончарука, 2 изд. (русск.). Учебник. Київ, „Здоров’я”, 2006. 792 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=3185>
2. <http://www.osvita.org.ua> – Освітній портал.
3. <http://nbuv.gov.ua> – сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.
3. <http://korolenko.kharkov.com> – сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В.Г. Короленка.
4. <http://www.education.gov.ua> – офіційний сайт МОН України.

8. ІНШЕ